

GAMMELKOL

Lige vest for Laven ligger det fredede fortidsminde "Gammelkol" højt hævet 91 m. over havet og med en helt fantastisk udsigt over Julsø.

Omkring 30 hektar af området blev i 1965 sikret gennem en fremsynet fredning for at bevare den unikke udsigt og sikre området mod bebyggelse.

Ordet "Gammelkol" er sammensat, hvoraf "kol" er en ældre betegnelse for en afrundet høj eller top. Voldanlægget blev fredet som fortidsminde i 1969.

Som det er tilfældet med de fleste af de godt 1.000 kendte voldanlæg fra især den tidlige middelalder omkring år 1200, ved vi kun lidt om de mindre anlæg som f.eks. Gammelkol.

De op til næsten 2 m. høje volde på den trækledte bakketop forløber nærmest rektangulært med en ydre grav langs skovkanten og omslutter et ca. 75 x 20 m. stort areal. I nordenden ses en mindre ca. 10 x 1 m. stor forhøjning, ligesom der i sydenden - hvor stien leder frem til voldstedet - ses en mindre flad forhøjning. Hvilke bygninger der har stået på voldstedet vides ikke, men måske har forhøjningerne rummet tårnlignende bygningsværker.

Nationalmuseet undersøgte i 1969 stedet, men dette gav ingen endelig afklaring om hverken datering, brug eller eventuel sammenhæng med det nedenfor liggende voldsted på [Dynæs](#). På den nordre højning fandtes dog rester efter murværker.

Vi ved derfor ikke om der er tids- eller brugsmæssig sammenhæng mellem Gammelkol og voldstedet på Dynæs, men med den forskellige terrænmæssige beliggenhed synes det nærliggende. Fra Gammelkol kunne hele området overskues og evt. angreb fra nord kunne langt lettere varsles fra Gammelkol end fra det lavtliggende [Dynæs](#).

Det fortælles også, at der i slutningen af 1800-tallet var et lysthus kaldet "Jomfruens Lysthus" med tilhørende haveanlæg på bakketoppen - og sporene efter den oprindelige, formodentlig middelalderlige bebyggelse er derfor nu sikkert kraftigt sløret af senere aktiviteter.